

drie jaar in het werkhuis gezet worden „om aldaer met syn handen syn cost te moeten winnen”. Dit keer bleef het niet bij woorden. Blijkbaar was het ook der vroedschap wat kras, dat De Herder, ofschoon uit Rotterdam verbannen, daar kalm bleef wonen en er niet aan dacht te vertrekken. De door mij uitgegeven *Acta der particuliere synoden van Zuid-Holland* verhalen daarvan in art. 38 van het jaar 1674: (V, 64) „Waerop is gevolght, dat De Herder niet synde vertrokken, de facto in de plaetse van syne detentie is gebracht, en ses weeken aldaer is gehouden gebleven. Waeruyt gedelibereerd synde, sich wel een tijd langh hadde stil gehouden, maar dat boven verwachtinghe weder in syn huys conventiculen hield en daer predikte”. Werkelijk heeft De Herder dus zes weken in het tuchthuis gezeten. Dat hij zich, op vrije voeten gesteld, voorloopig rustig hield, spreekt als van zelf. Maar lang heeft de straf niet nagewerkt, want weldra hoort men van den kerkeraad en de classis weer de gewone klachten over de conventikels van De Herder. Het is zeker wel een bewijs van de groote toegeeflijkheid van de vroedschap, dat men hem kalm zijn gang liet gaan. Toch werd het der regeering te bar en zoo weten de reeds aangehaalde *Acta* in art. 43 van het jaar 1676 mede te deelen, dat de heeren der regeering De Herder ontboden hadden en hem gevraagd of hij zich niet herinnerde, welke besluiten er vroeger te zijnen opzichte genomen waren. De Herder vroeg nu acht dagen uitstel, met belofte zich zoo stil te zullen houden, dat daarover geen klachten vielen (V. 157).

Later hooren wij echter niet meer over De Herder, tenzij dan een enkele mededeeling in de kerkeradsnotulen, bijvoorbeeld op 18 November 1676, dat De Herder nog steeds „op de Quaakernaet” vergaderingen hield, of in de acta der classis bijvoorbeeld op 29 Juni 1677 „dat De Herder sig stil hout en sijn vergaderinge afneemt”. Wijst het laatste er op, dat de kring van De Herder langzamerhand verlopen is? In de classicale acta van 1679 wordt zijn naam nog eens genoemd, doch in de volgende hooren wij van hem absoluut niets meer.

Den 3den Mei 1685 koopt hij een huis in de Lombardstraat en 26 Januari 1699 maakt hij „onpasselijk van lichaam zijnde”, zijn testament voor notaris Otto van Voorst. Zijn vermogen zal in drie porties gaan, namelijk aan: 1. zijn broeder Cornelis, 2. de kinderen van zijn broeder Jacob en 3. de dochter van wijlen zijn zuster